

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555

ขอ ส วั ส ตี ส มา ชิก

“Khorat Fossil Museum News” ทุกท่านคะ เดือนนี้ก็ถือได้ว่าเป็นช่วงปลายฝนต้นหนาวกันแล้ว สำหรับคนที่ชอบสายฝนก็คงไม่อยากให้ฤดูนี้ผ่านพ้นไป คงต้องรีบเก็บเกี่ยวบรรยากาศความชุ่มฉ่ำกันไว้นะคะ ส่วนคนไหนที่ชอบอากาศหนาวคงเตรียมตัวต้อนรับสายลมหนาวที่จะพัดมาจากทางเหนือมาเยือนให้เราหนาวเหน็บ แต่อย่างไรก็ตามหน้าหนาวนี้เองเป็นฤดูกาลที่เราสามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งได้อย่างเต็มที่ ฉะนั้นจึงมีเทศกาลรื่นเริงมากมายในฤดูนี้ เช่น งานลอยกระทง งานเทศกาลดนตรีทำลมหนาว เราชาวไม้เท้าก็มีกิจกรรมเร่ร่ำทำลมหนาวเช่นกัน เรามีฤดูกาลสำรวจซากไดโนเสาร์แห่งเมืองโคราช (บ้านเอง) ที่ทำร่วมกับชาวญี่ปุ่นมาตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปัจจุบันในปี 2555 รวมระยะเวลากว่า 6 ปี ใน “โครงการขุดสำรวจซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ไทย-ญี่ปุ่น” (Thailand-Japan Dinosaur Project; TJDP) โดยความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์

ดร.รัตนารักษ์ หันตา หัวหน้ากลุ่มงานวิจัย

สารจากไม้เท้า

ไดโนเสาร์ฟูกูอิ (www.dinosaur.pref.fukui.jp) พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์อันดับ 1

ของเอเชีย นำโดย ดร.โยชิชิ อะซูมา กับสถาบันวิจัยไม้เท้าเป็นหินามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นำโดย ผศ.ดร.ประเทือง จินตสกุล

ที่ผ่านมาความร่วมมือของเราประสบผลสำเร็จอย่างยิ่ง โดยได้ค้นพบไดโนเสาร์อิกัวโนดอนต์สายพันธุ์ใหม่ของโลก ชื่อว่า *ราชสีมาซอรัส สุรนารีเอ* (*Ratchasimasaurus suranareae*) เป็นไดโนเสาร์พันธุ์ใหม่พันธุ์แรกที่พบในโคราช จึงตั้งชื่อสกุลเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้กับจังหวัดนครราชสีมาและชื่อชนิดเพื่อถวายเป็นเกียรติแด่ท่านท้าวสุรนารี หรือ “คุณหญิงโม” ทำให้ทราบว่ามีภาคอีสานใต้แห่งนี้ก็เป็นดินแดนไดโนเสาร์อีกแห่งของเมืองไทย และเร็วๆ นี้เราก็จะมีการตีพิมพ์ไดโนเสาร์สายพันธุ์ใหม่เพิ่มอีกหนึ่งชนิด ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งผลสำเร็จของความร่วมมือระหว่างสองสถาบัน

โดยปกติเราจะขุดสำรวจในช่วงระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคมของทุกปี แต่ปีนี้เราได้ขุดไปขุดในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 และเรายังรับสมัครอาสาสมัครมาร่วมขุดสำรวจ โปรดติดตามข่าวรับสมัครได้ในเว็บไซต์ของสถาบัน (www.khoratfossil.org) มาช่วยกันตามล่าหาฟอสซิลไดโนเสาร์แห่งเมืองโคราชด้วยกันนะคะ...

ไม้เท้า จัดอบรมซากดึกดำบรรพ์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคควอเทอร์นารี ครั้งที่ 2

เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2555 ที่ผ่านมา สถาบันวิจัยไม้เท้าเป็นหินามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การศึกษาและจำแนกซากดึกดำบรรพ์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคควอเทอร์นารี ครั้งที่ 2” ณ ห้องประชุม

ชั้น 2 อาคารสิรินธร สถาบันวิจัยไม้เท้าเป็นหินา โดยมี รองศาสตราจารย์ สะอาดศรี คงนิล รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา เป็นประธานในพิธีเปิด

การจัดอบรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากร นักวิจัย และมีคณาจารย์ของสถาบัน รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการจำแนกกระดูกสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคควอเทอร์นารี ได้ โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรหลายท่าน ได้แก่ นายชวลิตย์ ทองเจริญชัยกิจ จากองค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) Dr. Arnaud Filoux และนายอริวัฒน์ วัฒนพิทักษ์สกุล จากศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พร้อมด้วย ดร. วิชเนศ ทรงธรรม และอาจารย์จรูญ ดั่งกระยอม จากสถาบันวิจัยไม้เท้าเป็นหินา ให้การบรรยายและฝึกปฏิบัติการ

ในหัวข้อต่างๆ เช่น แหล่งที่พบซากดึกดำบรรพ์ ลักษณะฟัน กระดูก การเกิดและร่องรอย รวมถึงการประยุกต์งานวิจัยด้านซากดึกดำบรรพ์ของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม โดยนำเอาซากฟอสซิลจริงมาประกอบการฝึกปฏิบัติการในครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้และพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานด้านซากดึกดำบรรพ์ สามารถนำไปพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งต่อยอดการศึกษาในระดับสูงขึ้นได้อีกด้วย

ไม้หินจัดทำพิพิธภัณฑ์เสมือนเพื่อการเรียนรู้

สถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ ได้พัฒนาเว็บไซต์พิพิธภัณฑ์เสมือน (Virtual Museum) ซึ่งเป็นการประยุกต์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์และเผยแพร่ความรู้ด้านซากดึกดำบรรพ์ โดยผู้สนใจสามารถชมพิพิธภัณฑ์ทั้ง 3 อาคารคือ พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน พิพิธภัณฑ์ซากดึกดำบรรพ์ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ และส่วนอื่นๆ เช่น ฟอสซิล 360 องศา ฟอสซิล 3 มิติ รวมทั้งสามารถร่วมเล่นเกมสนุกๆ ได้

อีกด้วย การจำลองบรรยากาศเสมือนจริงในพิพิธภัณฑ์จะทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ด้วยตนเอง ผู้สนใจสามารถชมผ่านทาง www.khoratfossil.org/academy/

ทั้งนี้สถาบันได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเว็บไซต์จากสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่องของซากที่ไม่ซ้ำซาก...

เรื่องของตัวเองเลขกับสัตว์โลก (ตอนที่ 2)

โดย อาจารย์จรูญ ด้วงกระยอม

ฉบับที่แล้วกระผมทิ้งท้ายไว้ที่ความใหญ่โตมหึมาของเจ้าวาฬสีน้ำเงิน กับไดโนเสาร์ตัวมหึมา คราวนี้ขอย้อนกลับมาที่ปัจจุบันกาลอีกครั้งหนึ่ง เราทราบแล้วว่าสัตว์โลกที่ใหญ่ที่สุด ณ บัดนาว คือเจ้าวาฬสีน้ำเงิน ซึ่งดำรงชีพในมหาสมุทรสุดลูกหูลูกตา แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะพื้นปฐพี มีใครหนอที่ครองความยิ่งใหญ่... เป็นใครไปไม่ได้นอกจากเจ้าช้างนี่เองครับ พอพูดถึงช้างทุกท่านก็จะต้องร้องอ้อ แต่หลายท่านอาจจะยังไม่แน่ใจว่าช้างใดใหญ่สุด คำตอบ คือ ช้างแอฟริกาครับ โดยช้างแอฟริกานั้นสูงใหญ่ประมาณ 3.2 - 4 เมตร หนักราวๆ 6 ตัน (เฉลี่ยประมาณ 4.9 ตัน และหนักสุดได้ถึง 12.4 ตัน) ขณะที่ช้างเอเชียเราสูงใหญ่สุดได้ประมาณ 3.4 เมตร หนักราวๆ 5 ตัน และพอพูดถึงเรื่องช้างท่านผู้อ่านหลายท่านอาจจะยังไม่ทราบว่าปัจจุบันเราหลงเหลือช้างบนโลกอยู่เพียง 2 สกุดเท่านั้นนะครับ คือช้างแอฟริกาในสกุด *Loxodonta* และช้างเอเชียในสกุด *Elephas* และที่น่าสนใจในสปีดก็คือ ช้างในอดีที่มีถึง 43 สกุด 174 ชนิด (มันหายไปไหนกันหมดครับ) นอกจากนั้นในบรรดา 43 สกุด ยังมีบางชนิดอย่างเจ้า

Mammuthus sungari (ช้างแมมมอธซุงการี) ที่สูงใหญ่ได้ถึง 5.3 เมตร (สูงประมาณได้ราวสะพานลอยที่เราเดินข้ามกัน) ซึ่งถือเป็นสถิติความใหญ่โตสุดของเหล่าสัตว์วงศ์ช้างทั้งปวงด้วย

ความใหญ่โตแม้จะทำให้ได้เปรียบในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะความปลอดภัยจากเหล่านักล่า แต่ก็ยังเป็นข้อด้อยอย่างมากสำหรับการดำรงชีวิตให้อยู่รอดเมื่อเทียบกับปริมาณอาหารที่มีจำกัดและถิ่นที่อยู่อาศัยที่ถูกมนุษย์รุกรานมากขึ้น แม้กระทั่งสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลกระทบต่อพืชพรรณที่เป็นแหล่งอาหารลดน้อยลง ทำให้ปริมาณสัตว์ใหญ่อย่างช้าง มีจำนวนน้อยลงด้วย จากสถิติในปี พ.ศ. 2550 พบว่าช้างป่าแอฟริกาทั่วโลกมี จำนวน 470,000 - 690,000 ตัว ส่วนช้างเอเชียมีจำนวน 60,000 ตัว คิดเป็นหนึ่งในสิบของประชากรช้างแอฟริกา โดยแยกเป็นช้างป่าประมาณ 41,410 - 52,345 ตัว และช้างเลี้ยงประมาณ 14,500 - 15,300 เชือก

และอาจมีอีกราว 1,000 เชือก ที่อยู่กระจัดกระจายไปตามสวนสัตว์ทั่วโลก แม้ปัจจุบันที่หลายหน่วยงานพยายามอย่างยิ่งในการอนุรักษ์สัตว์ใหญ่อย่างช้างหรือแม้แต่วาฬสีน้ำเงิน ทำให้ปริมาณช้างแอฟริกาในแอฟริกาเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีตั้งแต่กลางคริสต์ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา แต่ช้างไทยกลับมีปริมาณลดน้อยลงเรื่อยๆ จากการที่มนุษย์ได้รุกรานถิ่นที่อยู่อาศัยของช้าง ทำให้มีช้างป่าเหลืออยู่เพียง 2,800 ตัว และช้างเลี้ยงเพียง 1,200 เชือกเท่านั้น และเมื่อพิจารณาตัวเลขทั้งหมดแล้ว ถือว่าน่าเป็นห่วงต่อการสูญพันธุ์เป็นอย่างมาก

จากวิกฤติดังกล่าวทำให้กองทุนสัตว์ป่าโลก (World Wide Fund For Nature, WWF International) ได้ประกาศให้มีวันช้างโลกขึ้น เพื่อย้ำเตือนให้ผู้คนได้ตระหนักถึงเจ้าสัตว์ใหญ่แห่งไพรพงและหันมาร่วมกันอนุรักษ์ รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนของช้างกับคน จนเกิดการรณรงค์ โดยยึดเอาวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปีเป็นวันช้างโลก เอ๊ะ!! ตัวเลขวันที่นี้คุ้นๆ แะ..ใช่แล้วครับ วันแม่ของไทยเรานี่เอง หรือวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชินีของปวงชนชาวไทยนั่นเอง เหตุผลที่ใช้วันนี้ก็เนื่องจากพระองค์ท่านทรงตระหนักถึงปัญหาของช้าง ทั้งช้างป่าและช้างบ้านหรือช้างที่เดินตามท้องถนน และได้มีพระราชดำริให้คืนช้างสู่ป่า จนก่อให้เกิดมูลนิธิคืนช้างสู่ธรรมชาติขึ้น และได้ผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ช้างที่กลับเข้าสู่ป่ามีความสุขและตกถูกให้เห็นเป็นขวัญตา WWF จึงไม่รอช้าก่อตั้งวันช้างโลกเพื่อเชิดชูพระเกียรติแด่พระองค์ท่านในบัดดล เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม ที่ผ่านมานี้เอง และเรื่องราวที่เล่าชาน ก็คือ สถิติที่ได้จดจาวไว้ในโลกอย่างน่าฉงน รอดูคนค้นพบและลบสถิติ แต่ที่จจะยังคงอยู่ก็คือพระบารมีของพระราชินีไทย ที่มีพระเมตตาต่อสัตว์โลก ให้คนทั้งโลกได้รับรู้พระเมตตาของพระองค์ท่านไปตราบนานแสนนาน

ฉบับนี้เนื้อที่มีจำกัด ขอลากันไปก่อน ครั้งต่อไปข้าพเจ้าจะขอเล่าเรื่องช้างต่อให้จุใจ (คนเขียน) นะครับบบบ...ฮ่าๆ

แหล่งอ้างอิง

1. ช้าง. <http://th.wikipedia.org/wiki/ช้าง>. 22 สิงหาคม 2555.
2. พระบารมีแผ่ไพศาล จากช้างไทยสู่ช้างโลก. <http://www.thairath.co.th/column/life/zoomzokzak/284424>. 22 สิงหาคม 2555.
3. Elephant. http://en.wikipedia.org/wiki/Elephant#Asian_elephant. January 2010.
4. Mammuthus sungari vs African elephant. <http://animalsversesanimals.yuku.com/topic/1170/Mammuthus-sungari-vs-African-elephant#.UDR0OKAwCxA>.